

Der kan aabenbart ikke være Tvivl om, at man paa Island i gamle Dage, — da der ikke eksisterede nogen Kystfart, og da Kommunikationsforholdene overhovedet ikke var bleven forbedrede ved Anlæg af Veje, Broer o. s. v. i ganske

anden Grad end nu var vant til at færdes tværs gennem Landet — ogsaa over Lavamarker og Jøkler.

At Vatna-Jökull i denne Periode ikke helt sjældent er bleven brugt som Alfarvej, kan der næppe længere være Tvivl om.

Havebruget i Mexico.

Af

Julio Grandjean, Mexico.

Om Oprindelsen til de »svømmende« Urte- og Blomsterhaver, kaldet »chinampas«, i Xochimilco, som er Mexico's Amager, skal i det følgende gives en Oversigt.

Den 8058 □ Kilometer store Mexico Dal ligger 2566 m over Havfladen, omringet af en Cordillera, som hist og her naar en saa betydelig Højde (3951 m), at Solen i den koldeste Aarstid ikke magter at smelte Snetoppene.

I Midten af det 14. Aarhundrede var Mexico Dalen for en stor Del dækket af Indsøen, hvoraf Resten endnu eksisterer under Navnet »Texcoco Søen«, og de tørre Strækninger var beboede af Nomaede Indianerstammer.

Den hjemløse, forfulgte, nøgne og forsultede Stamme, hvis Medlemmer kaldes »los Mexica«, havde allerede strejft om paa de mange Smaaøer, som laa spredt over Texcoco Søen, da de omkring Aar 1325, i Trangen efter fast Bopæl, gennem Præsterne bad deres Afgud »Huitzilopochtli« anvise et Sted, hvor de kunde slaa sig ned. —

To af Præsterne begav sig ud mellem Øerne, og skilte fra Ledsagerne kom de til en lille Ø omringet af stærk grønt Vand, som syntes fuld af Smaragder. Midt paa Øen voksede en Kaktus. (Motiv til det mexicanske Vaaben).

Præsten Axolohua falder i Vandet, og de tror ham druknet, men Dagen efter kommer han tilbage og siger: »Vær ikke bange Mexicanere for hvad I saa; nede i Vandet traf jeg Jordguden »Tlaloc«, som hød mig Velkommen og bad mig fortælle Eder, at her er Stedet, hvor I skal bo, og Eders Efterkommere blive lykkelige«. —

Paa dette Bud blev »Tenoxtilan«, Grundlaget til Hovedstaden Mexico, bygget.

Gade i Xochimilco.

Byen voksede, idet større Arealer droges ind, og man byggede Kanaler derimellem til at forebygge Oversvømmelse, og til at sikre Afløb fra Byen. Indbyggerne blev imidlertid snart forvissede om Usikkerheden, idet ved en Oversvømmelse, hvis Vand naaede Træernes Blade, mange druknede, og tvang de Overlevende til i lange Tider at opholde sig i Kanoer og paa Flaader. —

I denne Nød søger Kejseren Moctezuma Raad hos Høvdingen fra Texcoco, en By som ligger paa den modsatte Bred af Søen, og som Sikkerhedsforanstaltning anvistes Opførelsen af et Gærde bygget af Stammer og Sten. Arbejdet var uhyre, men inden ret lang Tid var det 16 Kilometer lange Gærde af Kampesten og Ler færdigt. Det havde, foruden en Mur foroven, et Værn af nedsatte Planker paa begge Sider.

Nu var Byen beskyttet mod Vandet fra Søen, men Føreren »Ahuizotl« vilde foruden Kildevandet fra Chapultepec have Drikkevand fra Coyoacan. Han lod bygge en Aquaeduct ind til Byen, men

40 Dage efter at den med Festligheder var indviet, flød Vandet over og oversvømmede Gader og Stræder samt Haverne.

Trods alle Foranstaltninger fandt der stadig Oversvømmelser Sted baade før og under Spanierne Herredømme.

Færdslen standsedes, Husene faldt sammen, og Gudstjenesterne forrettedes fra Stilladser og paa hørtet fra Tagene og Balkonerne.

Al Trafik skete pr. Kano (Chalupas), hvorfra det folkelige Udtryk opstod om at »nu kører vi alle i Karosse«, thi selv de rige maatte give Afkald paa Køretøjet og gaa i Kanoerne.

I 1604 varede det et helt Aar, før Oversvømmelsen ophørte, og igennem Siglerne var Byen truet, trods de forskellige Arbejder, som blev udført til at beskytte Byen.

Først i 1900 blev den store Kanal færdig. Denne fører Spildevandet og Regnvandet bort, som skyller ned ad Bjærgskraaningerne uden at finde tilstrækkelig Afløb ved Fordampning og Opsugning af Jorden.

Kanalen er 47,5 Kilometer lang, til hvis Konstruktion der er fjærnet $11\frac{1}{2}$ Million Kubikmeter Jord, og har Afløb i Panuco Floden, som udmunder i den mexicanske Golf. Kanalen har en Kapacitet af $17\frac{1}{2}$ Kubikmeter Vand i Sekundet, hvilket tilkendegiver dens Magnanitet.

Faren for Oversvømmelser er altsaa nu fjærnet, og hvor der før var Vand, er der nu Jord. Søen er formindsket, og man arbejder paa helt at indtørre den ved Udpumpning, for at udparcellere Grunden til ubemidlede Agerbrugere.

Medens disse Forandringer er skete ved Areaerne rundt om Byen, som den var paa sit første Stadium, har Indianerne ved Xochimilco ligesaa gennem Tiderne forstaaet at vinde Jord, omend ikke hovedsagelig for Bebyggelse, men derimod til Beplantning.

Kirkens Niveau i Xochimilco angives at være 2268 m over Havfladen, altsaa en Meter lavere end Hovedstaden, og maa derfor antages i Fortiden, da Søen var større, at have ligget omtrent ved Søens Vandflade

Los Mexicas havde bestemt sig til at frigøre sig fra de andre Stammers Slaveri, hvilket opnaaedes efter blodige Kampe, hvori ingen Fanger blev taget, men et af Fangernes Øren blev afskaaret og alle samlede i en Sæk til Fremvisning og Optælling, og alle Fangerne bleve derpaa løsladte for at

man ikke skulde spille Tid og have Besvær med Fangeopsyn. De havde saaledes opnaaet delvis Uafhængighed men maatte betale Afgift til Kongen i Azcapotzalco.

Mexicodalen var paa de tørre Steder tæt bevokset, og da deres Fristed paa den lille Ø og i Kanoerne, udenfor hvilke de var truede af andre Stammer, ikke gav Plads nok til det stigende Antal Medlemmer, ej heller ydede dem Midler til Ernæring først og fremmest, og dernæst for at blive i Stand til at yde Afgifterne, ansporedes deres Snille til at finde Udvej.

Træ fandt de nok af, og dermed kunde de skabe større Jorder. Friske Grene blev flettede sammen, derpaa lagdes Sten, Græstørv, trøsket Træ

En Hovedkanal.

Til højre ses forskellige Chinampas, hvorimellem smallere Kanaler snor sig. Træerne i Kanten af Chinampærne tjener til at holde sammen paa disse.

og tilsidst Mudder fra Søens Bund. Saadanne Flader sattes sammen med Rør, Siv og Vandplanter, saa der dannedes omtrent 25 Alen lange og 10 Alen brede flydende Bede, som kunde flyde en Fod over Vandet. —

Disse »chinampær« havde den store Fordel at Ejeren, for at blive en ubehagelig Nabo kvit, eller for at bo nærmere ved Familien, kunde tage den paa Slæb efter sin Kano og ankre den op, hvor han fandt for godt.

Dette Have- og Agerbrug paa »chinampærne« udviklede sig med Antallet af Beboere paa Søen, saa det hedder sig, at Søen var besejlet af 60—70 Tusinde Kanoer. De fleste var Enkeltmands-Kanoer, men adskillige bar 5 Personer, medens andre endog var stadig beboede.

Xochimilco, Stedet hvor de fleste »chinampær« findes, ligger ved Foden af Højdedrag, som

stiger op mod Cordilleren, er beboet af cirka 20 Tusinde »Xochimilcas«, Efterkommere af de tidligste Beboere.

De er meget lidt blandede og har bibeholdt Racepræget og gamle Skikke. Mændene har hvide Kaliko-Benklæder, som nemt oprulles til op over Knæene, naar der arbejdes, men ellers flagre om Benene, en hvid Bluse, hvis forreste nedre Slipper er bundne sammen i Knude omkring Livet, og en højpullet bredskygget Straahat. —

Nutids-Chinampærne holdes sammen til Grunden af Piletræer langs Kanterne. Efter hver Høst vader Indianeren ned i Kanalerne og kaster Bundmudderet op paa »Chinampaen«, som derved faar Gødning og godtgøres for den Jord, som Regn og Kanalvand har skyllet bort.

Medens Mudderet endnu er vaadt, lægges et Brædt over, hvorpaa Indianeren sætter sig paa Hug, og med en Finger prikker han Smaahuller til Frø.

Chinampaens Kanter er strøget omtrent lodret af som et Cementarbejde; det gælder jo om at skaffe størst mulig Saaflade.

Alt hvad der forstaas ved Grønsager findes derude paa »Chinampaen«, men ligeledes Majs, som dyrkes hovedsagelig for Kolbens Skyld. Majkolben spises i frisk Tilstand efter at være kogt i Saltvand, dog fortrinsvis efter at være kogt i Kalkvand tilsat Perikon, og undertiden stegt paa Trækulgløder. —

Canoaer.

Men Synet af »Chinampaen« er vekslende; blodrøde Tæpper af Amapolas og hvide Duge af Alelier ligger indrammede i lige Linier af slanke risagtige Pile, som minder om Legetøjstræer.

De mangeartede og sjældne Blomster, Planter og lægende Urter, som dyrkedes i stor Stil paa de første Mexicaner-Kejseres Tid, er nu ombyttet med, hvad Hovedstadens blomsterkøbende Publikum søger paa Torvet.

Det er et fornøjeligt Syn, al den frodige Vækst paa de næsten gængende »Chinampaer«. Pasning og Høst foregaar fra Kanoerne, som stages ind i de ganske smalle Kanaler, som fører ud til de 5—6 m brede Hovedkanaler, hvorfra der sejles ind til Hovedstaden.

Skærgaardsfarer i Sydgrønland.

Fra den zoologiske Ekspedition til Julianehaabs og Frederikshaabs Distrikter 1912.

Af

Stud. mag. Kaj Birket-Smith.

I.

Indledning. Ivigtût.

Grønlands Kyst er en udpræget Fjordkyst, som i mange Henseender minder om den norske. Men mens der i Norge flere Steder findes en Sø i Dalen inden for Fjordens Bund, er de grønlandske Fjorde ligesom rykket en Etage længere ned, idet Søen udgør en Del af dem selv, og deres Munding

hyppigt spærres af en Barrière, der rimeligvis skyldes Aflejringer fra de i Fjorden udmundende Isstrømme. Denne Fjordtærskel er af meget stor zoogeografisk Betydning, da den næsten overalt bevirker en saa ringe Dybde i Mundingen (∞: under c. 200 m.), at kun Davisstrædets iskolde Overfladevand og ikke dets varmere (c. + 3° C.) Bundvand naar herind. Følgen er, at Dyreverdenen er udpræget arktisk. En saadan Fjord er f. Eks. Nordre Strøm-